

AZ ÉPÍTÉSZETRŐL ÉS AZ OKTATÁSRÓL

Mit kaptunk mestereinktől? Mit viszünk tovább?

MEZŐS TAMÁS

BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszék, Budapest

Absztrakt

Az egyetemi oktatásban meghatározó szerepük van a tudást átadó professzoroknak, az építészképzésben a mestereknek. A mai képzés karakterében benne van az elmúlt csaknem másfél évszázad kiemelkedő egyéniségeinek a szellemisége is. Hajnóczy Gyula akadémiai székfoglaló előadását az Építészkaron műszaki doktori fokozatot szerzett oktatók munkásságának értékeléséről szerettem volna megírni. Fontos és hiánypótló vállalkozás lenne Hajnóczy professzor tervét valóra váltani. A Magyar Pedagógiai Társaság megalakulásának 125. évfordulója alkalmából tartott személyes megemlékezés publikálásával erre a hiányra szerettem volna ráirányítani mindannyiunk figyelmét.

Kulcsszavak

építészoktatás · neves professzorok · tanáraink alkotásai

Kevés olyan területe van a kultúrtörténetnek, mint a 20. századi építészet, ahol ilyen vehemenciával tagadja meg az új az elődök működését¹. Az építészet az időszámítás előtti 9-8. századtól kezdve formailag szinte egységes fejlődési pályát mutat. Amiben viszont folyamatosan megújult a 18-19. század fordulójáig, az a téralakítás, a térstruktúráknak az igényekhez és a funkcióhoz igazodó rendszere, melyeket csaknem változatlan technikai eszköztárral valósított meg. A valóban forradalmi változást az új anyagok által megnyitott fejlődési pálya jelentette az építésztörténetben. Előbb a vas és az acél, majd már a 20. század elején a vasbeton kínált korábban nem látott lehetőségeket az alkotók számára. Az újító szellem jelen volt Magyarországon is, jelen volt a Műegyetem falai között is. Azok a mesterek, akik kortársaim szellemi őseinek tekinthetők, mint Hauszmann Alajos vagy Schulek Frigyes a 19. század második felének építésképzése első professzoraiként alkalmazták az új anyagokat építészetükben. A téralakítás izgalmas megoldásai mellett feltétlenül kiemelendő a szerkezeti megújulás folyamata. Az indulásnál talán elégséges Hauszmann Kúriájának briliáns rabic szerkezetére² hivatkozni a Kossuth téri épület aulájának lefedésénél, amely Korb Flóris tehetségét is dicséri. A habarccsal fedett drótszerkezetet, mint födémek és boltozatok anyagát csak 1878-ban szabadalmaztatta Carl Rabitz berlini építőmester, és alig 15 esztendővel később már megszületett az új technológiát alkalmazó nagyvonalú térlefedés Budapesten is. A mester irodájából önállósodva, tervezőként sikert sikerre halmozó Korb hasonlóan nagyszerű szerkezetet konstruált a Zeneakadémia dísztermének a lefedésével, és olyan szaktervező közreműködését is

biztosította, mint a szintén műegyetemi professzor Zielinsky Szilárd, a magyarországi vasbetonépítés elméletének és gyakorlatának a megteremtője.³

A hazai építésképzés kezdeteinek⁴ professzori karából megemlíthetnénk még Steindl Imre nevét, aki személyesen kísért el az épülő Parlament épületének meglátogatására a gyermek Rados Jenőt, aki édesapjával a matematikus Rados Gusztáv műegyetemi tanárral tett látogatást az épülő ország házában. A történeti campus épületeinek többsége pedig Pecz Samu kreativitását dicséri, aki a vasszerkezetek alkalmazása terén ért el látványos eredményeket. Nem csak a műegyetemi Központi Könyvtár raktárának bölcs előrelátással megtervezett szerkezetére hivatkozom, hanem például az Országos Levéltár Bécs kapu téri épületére is jellemző az a funkcionális gondolkodás, ami kiemeli ezeket az épületeket az európai építészet fontos alkotásainak a sorából.⁵

Az alapító professzorokat követő nemzedék kiemelkedő alakja volt Hüttl Dezső egyetemi tanár, nem mellesleg Hauszmann veje és az első építész a Műegyetemen, aki műszaki doktori címet szerzett⁶. Alkotásaiban megtartotta az elődök történeti formákhoz való ragaszkodását, de óvatos kísérletként figyelhetjük meg például a Rákóczi út - Károly körút sarkán álló, egykor az úgynevezett Georgia-házat az MTA számára tervezett lakóházban az új formák keresését 1939-ben. (1. ábra)

A második generáció meghatározó személyisége volt, elsősorban a hazai középkori emlékek kutatása és helyreállítása terén végzett munkájával, Möller István professzor. Schulek halála után csaknem egy évvel később vette át a középkori építésztörténetet oktató tanszék vezetését. Tanári megbízatása előtt

1 „Ha szembenézünk a múlttal megállapíthatjuk, hogy negyven évszázad építészetének jelzőkkel és intézkedésekkel teleaggatott kiöregedett kódrendszere már nem érdekkel bennünket, már nem tartozik ránk; megtörtént az értékek felülvizsgálata, az építészet fogalmában lezajlott a forradalom” Írja Corbusier 1923-ban az Új építészet felé című programadó könyvében. Le Corbusier: *Vers une architecture*. G.Crès et Cie, Paris 1923. (Magyar fordításban: Le Corbusier: *Új építészet felé*. Corvina, Budapest 1981. 235.)

2 Carl Rabitz berlini építőmester 1878-ban szabadalmaztatta találmányát. Leírását lásd: *Naturdächer von vulkanischem Cement oder Moderne Hängende Gärten, feuerfester, vorzüglicher, schöner, dauerhafter und billiger als jede andere Bedachungsart*. 1867 Ennek nagyszerű alkalmazása fűződik Korb nevéhez a Kúria aulájának nagyszerű donga-szerkezetében. Ma elsősorban a műemlékvédelemben használják az eljárását.

3 Zielinsky az 1892-ben szabadalmaztatott Hennebique-féle vasbeton építési rendszer alapján már 1903-ban megépítette az azóta fölrobbantott kőbányai víztornyot. Az 1904-ben Szegeden átadott 1000 m³ befogadóképességű vasbeton víztorony felújításában 2006-ban magam is részt vehettem. A Zeneakadémia nagy kiüléssű konzolos erkélyeinél alkalmazott vasbeton szerkezetet is Zielinsky tervezte.

4 A hazai építésképzés kezdeteit részletesen tárgyalja Szentkirályi Zoltán 1972-ben megjelent dolgozatában. Szentkirályi Zoltán: Adatok a magyar építésképzés történetéhez. *Építés-Építészettudomány* Vol. III. (1971) No. 4. 439-465.

5 A Műegyetem könyvtárának raktárát Pecz úgy tervezte meg, hogy a kis belmagasságú raktárterekre újabb 6 szint megépítését tette volna lehetővé az épület tartószerkezete. Sajnos városképi okokra hivatkozva a könyvtár bővítése során inkább egy térszín alatti raktárral bővítették a gyűjtemény elhelyezésére szolgáló tereket. Nem mellékes tény, hogy Pecz volt az első építészetet oktató tanszék alapító professzora.

6 Bernini építészetéről írott értekezésével 1906-ban szerezte meg a műszaki doktori címet.

01 MTA (Georgia) lakóház a Rákóczi út Károly körút sarkán, Hüftl Dezső.

irodájában végzett munkája alapján a középkori építészetet legalaposabban ismerő szakemberként tartotta számon Möllert a szakmai közvélemény. (2. ábra) Az épületkutatás elveit és módszereit az európai gyakorlattal párhuzamosan – esetenként azt megelőzve – fejlesztette ki és alkalmazta műemlék-helyreállító munkásságában. 1918-19-ben már érzékelhető volt az építészoktatás reformjának a szükségessége. Előbb Nagy Virgil egyetemi tanár készített tervezetet a képzés megújítására, amit azonban nem fogadott el a Kar és felkérték Möllert egy új program megírására.⁷ A reform terve egybeesett a politikai változásokkal, amikor több új professzort is kineveztek az építész-mérnök képzés korszerűsítése érdekében. A modern építészeti elismert alkotói közül Kozma Lajos, Málnai Béla és Pogány Móric is lehetőséget kapott a Karon. Az elkészült oktatási tervet már csak, mint szakirodalmi érdekesség kerülhetett a köztudatba, megvalósítására nem volt lehetőség. Möller professzorként 18 éven át vett részt az oktatásban. Alkotásai, műemlékes szemlélete csaknem máig érezhető a szakirodalomban.

A két háború közötti időszak nem csupán Európa építészetében, de az Egyesült Államokban is – talán a modernizmus puritanizmusának az ellenhatásaként – egyfajta historikus revival-ként értékelhető a korszak

építészetében. Nálunk Szekfű Gyula közgondolkodást befolyásoló munkája a „Három nemzedék: egy hanyatló kor története” című 1922-ben megjelent munkájában, illetve az 1935-ben publikált kibővített és átdolgozott kiadásban (*Három nemzedék, és ami utána következik*)⁸ a tényeket félreértve (vagy nem ismerve), a hanyatló dzsentrális Magyarország egyik jelképeként értékeli a hazai neobarokk építészetet. Az építész-képzés egyik meghatározó személyisége volt a nagy tudású, széles látókörű Wälder Gyula professzor, aki briliáns formaképzésének köszönhetően valóban a hazai neobarokk építészeti egyik megteremtője és legfontosabb alkotója volt. (3. ábra) Munkásságát – megfelelően a stílusáramlat globális tendenciáiról – még ma is sokszor méltatlanul hamis formalizmusként, a Horthy-korszak retrográd szimbólumaként értékeli a szakirodalom. Pedig a neobarokk epidermisz mögött sokszor modern gondolatok sora jelenik meg Wälder építészetében, amint azt például a Villányi út Szt. Imre templom háromhajós bazilikális terének vasbeton

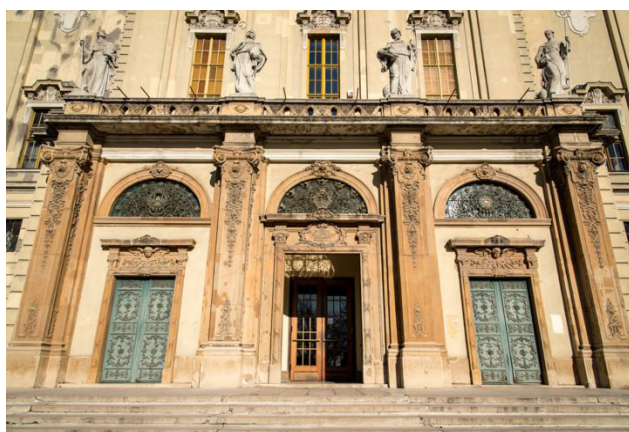
7 Möller reform terve eredetileg a Magyar Mérnökök és Építész Egylet Közlönyében jelent meg Möller István: Az építészoktatás reformja. *Magyar Mérnökök és Építész Egylet Közlönye* Vol. 53. (1919) No. 10. 74–76.; újabban Gy. Balogh Ágnes hivatkozik az írásra Gy. Balogh Ágnes: Möller István, az egyetemi tanár. *Műemlékvédelem* Vol. 54. (2010) No. 3. 214–224.

8 Szekfű szerint: „... nem tarthatjuk véletlen dolognak, hogy Trianon után nagy számmal előállt középületeink a barokk stílus jegyeit hordozzák magukon. Tőlünk nyugatra a világháború húzta meg ezt a vonalat, melyen innen a modern emberek és nemzetek nem hajlandók többé építkezéseikben idegen, régmúlt korszakok mintáit másolni, mivel rájöttek végre, hogy szellemük gyökereiben más, mint a barokk, renaissance, gotikus, román embereké, akik azért születtek nagy művészi alkotásokat, mert saját lelküket akarták azokban kifejezésre juttatni.” Szekfű Gyula: *Három nemzedék és ami utána következik*. Maecenas Könyvkiadó / ÁKV, Budapest 1989. A vulgár elméletben fogant gondolatot a tények nem igazolják.

02 Zsámbéki templomrom helyreállítása, Möller István.

03 Ciszterci Szent Imre templom kapuja Budán, Wälder Gyula.

04 Madách Imre úti lakóházak, Wälder Gyula.

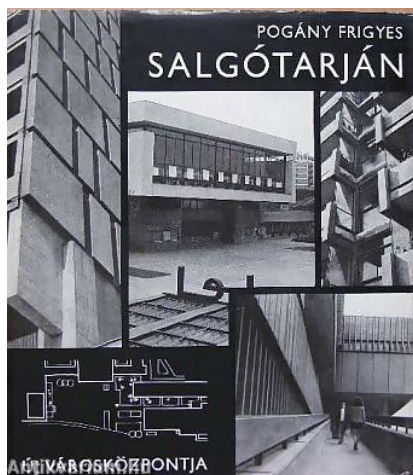
05 A ráckevei kastély helyreállítása, Rados Jenő.

szerkezetében érzékelhetjük. De szintén Wälder professzor nevéhez kötődik a Károly körút úgynevezett Madách házainak (4. ábra) egységesen modern megjelenése, ami a korszak észak-német téglapépítészettel hozható kapcsolatba. Professzorként és emberként nagy hatással volt egyik kiemelkedő tanítványa, írodájában munkatársa, majd az egyetem rektori székében utóda Kardos György professzor munkásságára.

A harmadik generációt képviseli, pályájukat már a két háború között indító, de munkásságukban a háborút követően kiteljesítő jeles építész oktatói közül Rados Jenő és Pogány Frigyes professzorok. Rados inkább a történeti építészet kutatója és az elődök által örökölt hagyott épületek megújítójaként, mint például a példaértékűen helyreállított ráckevei Savoyai kastély rekonstrukciója, (5. ábra) vált ismertté. Pogány Frigyesre építészettörténészként, az építészetelmélet egyik első hazai művelőjeként és nem utolsósorban a történeti város értékeinek értő bemutatójaként

emlékezünk. (6-7. ábra) Mindannyiunk Jenő bácsiját '56 után eltávolították az egyetemről, de alkotóerejét és közéleti aktivitását haláláig megőrizte. Számon tartotta tanítványait és ahol tehette, segítette szakmai előmenetelüket. Legendás memóriája megőrizte sikereiket, botlásaikat. Hallgatóként nem ismerhettem, de Hajnóczi Gyula professzoron keresztül, aki élete végéig principálisaként emlegette Jenő bácsit, sokszor tanúja lehettem színes beszélgetéseiknek, a hivatáshoz hű szemléletüknek. Rados professzor halála után Hajnóczi tanár úr az egykori tanítványok visszaemlékezéseit kötetbe gyűjtötte és „*Rados Jenő legendája*” címmel adta közre.⁹ A humoros, de sokszor szívszorító történeteket nem csak a háború előtti Megfagyott muzsikusból vett krodok illusztrálták, hanem Rados Mártától megkaptuk édesapjának, az olasz fronton

⁹ Hajnóczi Gyula (szerk.): *Rados Jenő legendája*. Archaeolingua Alapítvány, Budapest 1995.

06-07 Pogány Frigyes nem csak városokat bemutató könyveivel vált közkedvelté, hanem az építészeti-urbanisztikai értékeket feltáró elméleti kötetei is az építészetelméleti irodalom megbecsült forrásmunkái lettek.

harcoló fiatal építésznek egy fa tetején ülve festett akvarelljeit is közlésre. Talán azt sem árt tudni, hogy az egyik születésnapra összejövetelen a Kar oktatóiból alakult kvartett eljátszotta Rados Jenő diploma munkáját, amit Kodály növendékeként, a Zeneakadémia zeneszerzéstan hallgatójaként szerzett.

Pogány Frigyes egy olyan kapocs számomra az építészképzés alapító mesterei felé, akit halála előtt még hallgathattam, sőt 20. születésnapomon vizsgázhattam is a professzor úrnál. A számonkérés alkalmával elég hamar kiderült, hogy jegyzetét nem tanulmányoztam, valójában nem is olvastam. Az építészet azonban talán a korosztályom átlagánál jobban ismertem – köszönhetően édesapámnak, aki mellett nem csak a gyakorlatot szereztem, hanem az otthoni könyvtár kincsein és a külföldi folyóiratokon keresztül valamelyest az egyetemes építészet világát is megismerhettem. „*Őn nem olvasta a jegyzetemet, de azért rendben van*” megjegyzés kíséretében kaptam meg Műegyetemi tanulmányaim első vizsgája alkalmával a jelest. Már oktatóként ismertem meg Pogány Frigyes műemlékvédelemmel kapcsolatos dolgozatait, és értékelhettem azt a szellemi teljesítményt, amit részben a háború alatt, de túlnyomórészt a háborút követő évtizedekben Pogány Frigyes könyveiben és írásaiban megteremtett.

A ma alkotó építészek középnemzedékéhez tartozók számára a műegyetemi oktatást a negyedik generációhoz tartozók, Hajnóczi, Szentkirályi, Gábor László előadásai jelentették. Magam is úgy éreztem és érzem, hogy szellemi teljesítményükkel számunkra szinte elérhetetlen magasságokba emelkedtek. Igaz,

Hajnóczi professzort bajaiként és édesapám gimnáziumi iskolatársaként kisgyerekként ismerhettem meg. Mégis más lett a számomra immár mesterként, amikor aspiránsként kis professzori szobájába befogadott. Évről évre hallgathattam előadásait és elkísérhettem a római kori emlékeket feltáró és bemutató útjain.¹⁰ (8. ábra) Ezek az évek jelentették számomra a tényleges felkészülést nem csak a szakmai kihívások kezelésére, de az oktatói lét sokszor nehéz feladatainak az ellátására is. A Pedagógiai Társaság ünnepi konferenciáján is be kell ismernem, hogy az, amit botcsinálta oktatóként teszek, azt is azoktól a mesterektől lestem el, elsősorban Hajnóczitól, Szentkirályitól és még sokaktól a Tanszéken és a Karon, akik példaképpé nemesedtek nem csak az én számomra, de azt hiszem a korosztályom számára is.

Szentkirályi professzor folyamatos és meghatározó jelenléte a magyar építészetben talán a '70-es években indult és haláláig tartott. Róla mondhatjuk el, hogy mindent tudott, amit tudni volt érdemes nem csak a magyar, hanem az egyetemes építészettörténetben. Különös értéke a tanszéknek, hogy a későn, a 20. század elején indult és a második világháborút

¹⁰ Számos római kori emlék helyreállításának tervezésén kívül, részese lehettem a *Pannonia római romjai* című kötete (Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1987.) anyaggyűjtésének, az ókori tankönyv új kiadása (Hajnóczi J. Gyula: *Az építészet története I-II. Ókor*. Tankönyvkiadó, Budapest 1991.) munkálatainak és a nagyközönség számára összeállított, de tudományos alapos-sággal megírt, négy nyelven megjelent Itinerarium Hungaricum könyvsorozat első kötete, a *Pannonia Hungarica Antiqua* kötet (Archaeolingua Alapítvány. Budapest, magyarul 1995, angolul, olaszul és németül 1997-2000.) szerkesztésének is.

08 A szombathelyi Isis szentély bemutatása, Hajnóczi Gyula.

követően kiteljesedő építészeti térelméleti kutatások európai élvonalában két tanszéki oktató munkássága is jelen volt. Hajnóczi 1977-ben védte meg akadémiai doktori értekezését a „*Prolegomena az építészeti alkotás objektív értékeléséhez*”.¹¹ Az építészeti tér analitikus elmélete” című dolgozatával. Szentkirályi eszkatológiája¹² sajnos befejezetlenül maradt ránk, de így is alapvetően fontos gondolatokat rögzített az építészeti lényege tekintetében.

Méltatlan lenne a Kar nagyhírű oktatóival szemben, ha csak a tervezés és az építészettörténet jeles oktatóinak genealógiáját mutatnám be. Akit hallgatóként már nem ismerhettem, de sokaktól hallott

történetek alapján tudom lemérni azt a hatását, amit oktatóként a hazai építészet alakulására gyakorolt, mindennek előtt Weichinger Károly és Pelikán József professzorok nevét kell megemlítenem. Ismerem és természetesen tanítom Weichinger Szilágyi Erzsébet gimnáziumi épületét (9. ábra) a tömegformálás egyszerűségének és a racionális funkcionális szerkesztés egyik példaértékű hazai alkotásaként. Lenyűgöz, valahányszor belépek a pécsi pálos templomba terének tisztasága és sugárzó szakralitása miatt. Sajnos kevésbé ismert, a díjat nyert New York-i világkiállítás magyar pavilonja, mely szintén a tanár úr építészeti egyik mérföldkövévé vált, és amiért New York város díszpolgárává is választották. Eddig nem volt lehetőségem alkalmazni, de mindig csodálattal adózom Pelikán József professzor szellemes membrán szerkezeteinek. Sokszor hallottam Hajnóczi tanár úrtól a pályaterv készítéséről, amikor II. Ramszesz abu-szimbeli sziklatemplomának megmentésén

11 A disszertáció könyv alakjában is megjelent: Hajnóczi J. Gyula: *Vallum és intervallum – Az építészeti tér analitikus elmélete*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1991.

12 „A térművészet történeti kategóriái” c. tanulmány in: Szentkirályi Zoltán: *Válogatott építészettörténeti és elméleti tanulmányok*. TERC, Budapest 2006. 271–486.

09 Szilágyi Erzsébet gimnázium, Weichinger Károly.

fáradoztak. Gábor László professzor legendás szellemessége és szerkezeti gondolkodásának racionalitása ma is elevenen él. Egykori hallgatója, majd tanszékvezető utóda Petró Bálint professzor gyakran mondja, hogy a négy kötetes Gábor könyv után nem érdemes új épületszerkezettani tankönyvet írni, mert az a fajta gondolkodás, ami igaz volt a könyv megírásának idején, ma is használható az épületszerkezetek konstruálásában. Reischl tanár úr rettegett személyiség volt az első évek számára. Hatalmas termete és nem utolsó sorban szentori hangja sokakban keltett rémületet. Embersége, tudása és a hallgatók iránt tanúsított lankadatlan következetessége és figyelme sokunk számára ma is hiányzik. A budai Feneketlen tó mellé tervezett étterme (10. ábra) egy érzékeny, a környezetre figyelő alkotót rejt az utókor számára. Farkasdy Zoltánt – csakúgy, mint Hajnóczit – gyerekkorom óta ismerhettem apám évfolyamtársaként. Ma is lelkesen mutatom be a hallgatóknak egyszerű és tisztán szerkesztett épületeit: a dunaújvárosi és a salgótarjáni kórházat, a háború után megépült vári lakóházak harmonikus illeszkedését a barokk környezethez. Mindig fájó szívvel megyek el a Műegyetem St. épülete mellett a sajnálatosan félresikerült emeletráépítés miatt. (11. ábra) Pedig tudni kell, hogy a szocreál diktatúra kezdetén 1949-ben a háború végét Dániában átélt fiatal építész és mesterét, id. Janáky Istvánt majdnem meghurcolták a sematikus szemléletet semmibe vevő, egyszerű „skandináv” épület miatt. Persze Farkasdy képes volt színvonalasan teljesíteni az '50-es évek elvárásait az Iparművészeti Főiskola

Zugligeti úti épületének a hazai reformkor klasszicizmusát idéző portikusa mögött húzódó nagyszerű térszerkezetével. Máriási (Masznyik) Iván képeit középiskolásként is ismertem. Később is megcsodáltam a K épület aulájában kiállított csodálatos távlatokat nyitó csillag-képeit. A Hubble teleszkóp legsikerültebb fotóit évtizedekkel megelőző fantáziaképek egy csodálatos, akkor még nem ismert mesevilágot tártak elénk. Máriási Iván emberként és oktatóként talán az egyik legszeretetre méltóbb tanárom volt. Úgy tudta korrigálni a kezdő építészpalánták rajzi próbálkozásait, hogy a rajz mellett a látás művészetét is képes volt átadni. A legegyszerűbb kockológiai feladatok teljesítése vagy a drapéria rajzolása is máig ható élményt jelentett a számomra. Kár, hogy az aulából az idők folyamán eltűntek Máriási tanár úr jövőt idéző alkotásai, és életművének darabjai is csak véletlenszerűen fedezhetők fel néha egy-egy múzeum raktárában, vagy egy aukciós ház kiállításán.

Egy rövid írás terjedelmi korlátai nem teszik lehetővé, hogy a Kar egykori jeles oktatói mindegyikéről írjak. Legendás professzora volt a hazai építészképzésnek többek között Möller utóda, Csányi Károly, a középkori építészettörténet tanára és számtalan műemlék helyreállítója. Csonka Pál a szilárdságtan oktatójaként olyan alapokat adott a tárgy elsajátítása során a hallgatóknak, hogy akiket pályájuk a tartószerkezetek tervezése felé sodort, ott is megállhatták a helyüket. Kotsis Iván ma is legendás személyisége a háború utáni újjáépítésnek. Bardon Alfréd az építészeti rajz oktatás feltételeit teremtette meg

10 Étterem a budai Feneketlen tó mellett, Reischl Antal.

11 A BME St. épülete egykor és ma, Farkasdy Zoltán.

Weichinger Károly

Gábor László

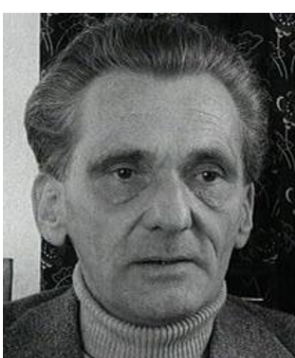
Pelikán József

Hajnóczi Gyula

Reischl Antal

Farkasdy Zoltán

Máriási Masznyik Iván

Szentkirályi Zoltán

magas színvonalon. Szendrői Jenő alkotó építész-ként,¹³ oktatásszervezőként, a Mesteriskola¹⁴ vezetőjeként és nem utolsósorban az Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési Tanszék professzora-ként volt a hazai építészet meghatározó személyisége.

Közhelynek tűnik, ha azt írom, hogy nagyon magasra tett mércének kell megfelelnünk akkor, amikor a lassan 150 év hagyományainak letéteményeseiként próbálunk megfelelni a mesterek példájának. Hauszmann és Wälder egy magas színvonalú formakultúrát hagyott ránk. Hüttl Dezsőtől a hagyományt megőrző, de az újat kereső szellemet örökölhettük. Schulek, Möller és Rados alázata a történetiség

megőrzése érdekében, vagy a szintén Rados, Pogány és Szentkirályi által meghatározott következetes építészeti gondolkodásmód határoz meg egy izgalmas területet a számunkra. Hajnóczitól multat felfedező kreativitását és a megújulás képességét lehetjük el. Weichinger csendes, látszólag visszahúzódo nagyszerű építésze fedezhető fel, Gábor László és Reischl tanár úr racionális lényeglátása kínál követendő utat. Máriási Iván empátiája, Farkasdy Zoltán felülmúlhatatlan arányérzéke és Pelikán József konstrukciós képessége, vagy Szendrői Jenő számára az építészeti alkotás és a szerkezet egysége mind-mind az elődök nagyszerű képességeit jelentik. Nyilván nem válhatunk egyik előd mesterünk epigonjává sem; a magunk egyéniségét kell úgy kiteljesítenünk, hogy megőrizhessük a hivatás szeretetét és a hallgatók iránti elkötelezettségünket.

A Magyar Pedagógia Társaság megalakulásának 125. évfordulója alkalmából rendezett „Örökség és megújulás” című konferencián elhangzott előadás átdolgozott szövege. Elhangzott: 2016. május 5.

13 Az 1949-50-ben épült Fehérvári úti rendelőintézet (Lévai Andorral), a Honvédelmi Minisztérium I. épülete a Falk Miksa utcában (Hegedűs Bélával), az egykori Kertészeti Egyetem Ménesi úti épülete (Lauber Lászlóval) a háború utáni építészet emblematikus alkotásaivá lettek.

14 A Mesteriskolát 1953-ban alapították, első vezetője id. Janáky István volt. A képzés vezetését Szendrői Jenő 1957-ben vette át. 1960-70 között az oktatás, annak vélt elitista szemlélete miatt szünetelt, de újjáalakulása után ismét Szendrői Jenő lett a Mesteriskola vezetője haláláig, 2000-ig.

BIBLIOGRÁFIA

- Le Corbusier: *Vers une architecture*. G.Crès et Cie, Paris 1923. (Magyar fordításban: Le Corbusier: *Új építészet felé*. Corvina, Budapest 1981.)
- Gy. Balogh Ágnes: Möller István, az egyetemi tanár. *Műemlékvédelem* Vol. 54. (2010) No. 3. 214-224.
- Hajnóczy J. Gyula: *Az építészet története I-II. Ókor*. Tankönyvkiadó, Budapest 1991.
- Hajnóczy Gyula: *Pannónia római romjai*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1987.
- Hajnóczy Gyula (szerk.): *Rados Jenő legendája*. Archaeolingua Alapítvány, Budapest 1995.
- Hajnóczy J. Gyula: *Vallum és intervallum – Az építészeti tér analitikus elmélete*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1991.
- Möller István: Az építészoktatás reformja. *Magyar Mérnökök és Építész Egylet Közlönye* Vol. 53. (1919) No. 10. 74–76.
- Pogány Frigyes: *Salgótarján új városközpontja*. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest 1973.
- Pogány Frigyes: *Terek és utcák művészete*. Építésügyi Kiadó, Budapest 1954.
- Szegfű Gyula: *Három nemzedék és ami utána következik*. Maecenas Könyvkiadó / ÁKV, Budapest 1989.
- Szentkirályi Zoltán: Adatok a magyar építészképzés történetéhez. *Építés-Építészettudomány* Vol. 3. (1971) No. 4. 439-465.
- Szentkirályi Zoltán: *Válogatott építészettörténeti és elméleti tanulmányok*. TERC, Budapest 2006.

KÉPEK FORRÁSA

01	Mezős Tamás
02	Rados Jenő
03	Mezős Tamás
04	Mezős Tamás
05	Mezős Tamás
06	Mezős Tamás
07	Mezős Tamás
08	Hajnóczy Gyula
09	Mezős Tamás
10	Mezős Tamás
11	BME archívum, Mezős Tamás

MEZŐS TAMÁS

Építőmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök, műszaki doktor (1983), CSc (1996), PhD (1996), habilitált doktor (2002), DLA 2008, a Műemlékvédelmi Szakmérnöki Szak vezetője. Kutatási témái a klasszikus egyetemes és provinciális építészettörténet, a XIX. századi magyar építészettörténet homlokzatképzési és formatani rendszereinek elemzése, az építészetelmélet történet és a műemlékvédelem elmélete és története.

Tervezői tevékenysége: elsősorban műemléki épületek kutatását és helyreállításuk tervezését végzi.

E-mail: mezos@eptort.bme.hu